

עין משפט
נר מצוה

א א ב מו' פֿייעַ מהל' אשמוע' ה' מן עשן מח לו טויע' אהע' ס' קיב ספיק' יא:

‏»**רבינו גרשום**‏

אלמא בעל בנכסי אשתו יורש הוי: נכסי מלוג. להכי קרי נכסי מלוג שכיזן שלא קבל עליו הבעל אחירות ומחסרין והולכין כמו שמולגין את הראש שמתחסר השער להכי מקרי נכסי מלוג. אי אמרת בשלמא לוקח הוי משום הכי מפיק דקדש שעבוד לקוחות משעה שהנכסיה לו והלקוחות לא קנו עדיין אלא אי אמרת כיורש הוי הלא הוא איני יורש בנכסי אשתו אלא לאחר מיתת אשתו והלקוחות קדש שעבודין קודם מיתתה אלא לאו ש"מ משום הכי מוציא הבעל בנכסי אשתו דלוקח הוי. אלמא אצ"ג דשלח רבין באגרותיה דבעל יורש הוי ליכא למשמע מיניה דהשתא מצינן למשמע דלוקח הוי: משום פסידא דידיה ולא תיפרק מדידה ביובל וירשת אשתו דאי דיינינן ליה בלוקח נפקא מיניה ביובל כשאר לקוחות. לגבי רבי יוסי ב"ר חנינא טבא עבדי ליה לבעל. דשוינהו בלוקח משום פסידא דידיה הוי דאי אמרת יורש הוי אם כן קדמה קניית הלקוחות מירושתו שאין יורשה אלא לאחר מיתת אבל כי משוינן ליה לוקח קדמה קנייתו למכירתה משום הכי מוציא גדי הלקוחות גבי רבין דשלח באגרותיה דיוורש הוי משום פסידא דאלמנה דתהוי נזונת מנכסי יורשין שוויהו רבנן כיורש כי היכי דתיקוש שטר שעבוד כתובתה מירושתו של בעל כיוורש הבת של זו דאי אמרינן דבעל בלוקח הוי אינה נזונת הכי מוציאנן למזון האשה והבנות מנכסים משועבדים בלוקח ספני תקון העולם. ומקש' משום דפסידא דאלמנה אמרת שוויהו רבנן כיוורש הא גבי מילתא דרבי יוסי ב"ר חנינא דאיכא פסידא בלוקח דבעל מוציא מידי ושוויהו רבנן לבעל בלוקח. ואי משום חדשא דפסידא איבעי רבנן לשוויהו כיוורש דהשתא לא קא מפסדי לקוחות דשעבודן הוי קדים מירושתו הבעל. התם שאני הוא ובדין הוא דליפסדו מירידתו ההלקוחות הוא דאינהו דאפסידו אנפשייהו ולא איבעי להו למזבן כו'. אבל גבי אלמנה מאי הוי לה למיעבד משום הכי שוויהו רבנן כיוורש ולא תפסיד אלמנה במוזנות:

‏»**הדרן ערך יש נוחלין**‏

פ"ש **ב"י** **שמת** כ"ו בזמן שהנכסים מרובין הבנים יירשו. שיחא המזון בחזקתם: והבנות יזונו. מן הנכסים עד שינשאו ונטולות עישור נכסים: למיעבד משום הכי שוויהו סיפוקן בין בפרנסה בין במוזנות עד שיבגרו עד שיבאו שערות הבנות ל"ב שנה ויום א' והבנים ל"ג שנה ויום א' ואי ליכא כ"י שיוזנו אלו ואלו עד שיבגרו אלא יש בהם כ"י מוזנות של י' שנים.

קלמ':

והיורש את אשתו. פי' בקונטרס ואי הוי לוקח מחיים גם לאחר מיתה לא פקע והוי לוקח ואין נראה דהא מחיים אין לו אלא פירות ונראה לר"י לפרש דמבעיא ליה אם צעל יורש הוי או לוקח הוי צין מחיים צין לאחר מיתה מדללא מפליג

והיורש את אשתו אמר ליה רבא והשתא דשלח מי ידעינן ^(א)האמר ר' יוסי בר' חנינא באושא התקינו האשה שמכרה ^(ב) נכסי מלוג בחיי בעלה ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות אלא אמר רב אשי בעל שוויהו רבנן כיוורש ושוויהו רבנן בלוקח והיכא דטבא ליה עבדו ליה גבי יובל שוויהו רבנן כיוורש משום פסידא דידיה גבי דר' יוסי בר' חנינא שוויהו רבנן בלוקח משום פסידא דידיה גבי דרבין משום פסידא דאלמנה שוויהו רבנן כיוורש והא גבי דר' יוסי בר' חנינא דאיכא פסידא ללקוחות ושוויהו רבנן בלוקח התם אינהו אפסידו אנפשייהו כיון דאיכא בעל לא איבעי להו למיזבן מאיתתא דיתבא תותי גברא:

הדרן ערך יש נוחלין

ב"י **שמת** והניח בנים ובנות **בזמן שהנכסים מרובין הבנים** יירשו והבנות יוזנו נכסים מועטין הבנות יוזנו והבנים ישאלו על הפסדתי אמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון: **גב' וכמה מרובין** אמר רב יהודה אמר רב כדי שיוזנו מהן אלו ואלו שנים עשר חדש כי אמרייתא קמיה דשמואל אמר זו דברי רבן גמליאל בר רבי אבל חכמים אומרים בכדי שיוזנו מהן אלו ואלו עד שיבגרו איתמר גמי כי אתא רבין אמר ר' יוחנן ואמרי לה אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן כל שיוזנו מהן אלו ואלו עד שיבגרו הן מרובין פחות מכאן הרי אלו מועטין ואי ליכא לאלו ואלו עד שיבגרו שקלי

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

והיורש אם אשמו. מפרש התם [בכורות נב:] קסבר ירושת הצעל דאורייתא ואי לוקח הוי משעה שנשאת אפילו לאחר מיתה לא נפקא מכלל מקח וממכר ותהדר ציובל: **באושא הסקינן**. שגלתה סנהדרין לשם דמפרש צר"ה (ד' לא:). **האשה שמכרה נכסי מלוג צחיי צעלה**. שאם ימות צעלה זוכה צהן ואם תמות היא ויירשה צעל יפסידו.

ונכסי מלוג הן נכסים שנפלו לה מצית אביה או שהכניסה קרקעות שלא נשמו בכתובתה ולא קיבל צעל עליו אחריות ואוכל פירותיהן צחייא כתקנת חכמים תחת פרקוהי ולהכי מיקרי מלוג שמוגנן ומחסרן צעל שאוכל הפירות כמליגת הראש: **אי אמרם צשלמא לוקח שויוהו**. רבנן משעה שנשאת משו"ה מפיק דלוקח ראשון הוי אלא אי אמרת צעל צנכסי אשמו יורש הוי משעת נשואין אמאי מפיק למה תקנו בצאוש שהצעל מוציא והלא האשה שהיא מורשת אותו מכרה ואין כח ציורשין לירש מה שמכר אביהן אלא ודאי מדתקנו שהצעל מוציא כך היה עיקר תקנת אושא שהיא הצעל לוקח צנכסי' משעה שנשאת והלכך מוציא שהרי קדם מקחו למקנן של לקוחות: **אלא אמר רב אשי כו'**. למרך על כל אלו הדברים שיש מקומות שעשאוהו כיוורש ויש מקומות שעשאוהו **והינא דטנא ליה כו'**. דמפרש ואזיל: **גבי יוצל כו' משום פסידא דידיה**. דלא תהדר ציובל למשפחת אשמו: **גבי דרצין**. אע"ג דאיכא פסידא דידיה חיישי' לפסידא דאלמנה שמאחר שקדם תנאי מוזנותיה לנשואין לא עובד לנו להפסקיה צידים: **דאינא פסידא דלקוחות**. אמאי לא חיישינן כי היכי דחיישינן לפסידא דאלמנה: **דיטנא תוסי גצרה**. ורצוי ליושרה כשתמות ואלו הערימו להוציאם מידי הלכך יפסידו. ולענין שאילתא דשאינלא פי' רצינו חננאל ורואה אני את דבריו לזותה ואכלה ועומדה וניסת מתפצרה דכיוורש הוי משום פסידא דמלוה

וכן סוגיא דשמעתא דכל היכא דאיכא פסידא כגון פסידא דאלמנה דליכא למימר איהו דאפסיד אנפשיה שוויהו רבנן כיוורש: **הדרן ערך יש נוחלין**
ב"י שמת. מרזינן. מפרש צגמרא: **והנניס יוזנו**. מוזנות ופרנסת נשואין עד דתצגרן או עד דתנצנן לגוצרין דתנן בכמוצות (ד' נב: נג:). **ישאלו**. יחזרו על הפתחים: **צציל שאני וזר הפסדסי**. בתמיה (ט' ובגמ' [קמ:] מפרש מאי קאמר אלא לא אפסיד ומוזינס יחד: **אמר רבן גמליאל כו'**. והכי הלכתא כדאדמון דאמר צב' צתרא דכתובות [קט:]. כל מקום שאמר ר"ג רואה אני את דברי אדמון הלכה כמותו: **גב' כדי שיוזנו**. פרנסה ומוזנות: **אלו ואלו**. צניס וצנות: **כי אמרייתא**. אחר פטירתו של רב וצאתי ללמוד קמיה דשמואל: **עד שיבגרו**. שכן התנה להן אציהן עד דתצגרן או תנצנן כדאמר בכתובות ואינך מועטין ויוזנו הבנות עד שיבגרו והמותר לצניס דמפרש ואזיל: שקלי

וכן סוגיא דשמעתא דכל היכא דאיכא פסידא כגון פסידא דאלמנה דליכא למימר איהו דאפסיד אנפשיה שוויהו רבנן כיוורש:

‏»**הדרן ערך יש נוחלין**‏

ב"י שמת. מרזינן. מפרש צגמרא: **והנניס יוזנו**. מוזנות ופרנסת נשואין עד דתצגרן או עד דתנצנן לגוצרין דתנן בכמוצות (ד' נב: נג:). **ישאלו**. יחזרו על הפתחים: **צציל שאני וזר הפסדסי**. בתמיה (ט' ובגמ' [קמ:] מפרש מאי קאמר אלא לא אפסיד ומוזינס יחד: **אמר רבן גמליאל כו'**. והכי הלכתא כדאדמון דאמר צב' צתרא דכתובות [קט:]. כל מקום שאמר ר"ג רואה אני את דברי אדמון הלכה כמותו: **גב' כדי שיוזנו**. פרנסה ומוזנות: **אלו ואלו**. צניס וצנות: **כי אמרייתא**. אחר פטירתו של רב וצאתי ללמוד קמיה דשמואל: **עד שיבגרו**. שכן התנה להן אציהן עד דתצגרן או תנצנן כדאמר בכתובות ואינך מועטין ויוזנו הבנות עד שיבגרו והמותר לצניס דמפרש ואזיל: שקלי

וכן סוגיא דשמעתא דכל היכא דאיכא פסידא כגון פסידא דאלמנה דליכא למימר איהו דאפסיד אנפשיה שוויהו רבנן כיוורש:

הדרן ערך יש נוחלין

ב"י שמת: והבנות יוזנו. מה שהזכיר רשצ"ס צדהי מוזנות ושתיה ופרנסה היינו מלבושין וזרכי הנשואין [[]**ותרי מילי ניהו כדאמר [צפ' מציאת האשה] (כתובות ד' סח:)** מוציאין לפרנסה ואין מוציאין למוזנות וקתני גמי הבנות מוזנות ומתפרנסות וכן צכמה דוכתי משמע דתרי מילי ניהו: **אמב"ר"ג רואה אני את דברי אדמון**. בכתובות (ד' קט). אמר כ"מ שאמר ר"ג רואה אני את דברי אדמון הלכה כמותו א"ל רצא לרב נתמן אפי' צצרייתא כו' מכל היהא סוגיא משמע דהלכה כדאדמון ומימה דהכא צגמרא כולה שמעתא כרבנן דאדמון ודלא כהלכתא דא"ר א (יוסי) א"ר יוחנן יתומים שקדמו ומכרו צנכסים מועטין וכו' ובעיא גמי דר' ירמיה מר' אבא (ט) הויא אליצא דרבנן ואמר גמי צסוטה (ד' נא:) היכי דמי רשע ערוס א"ר א (יוסי) א"ר יוחנן זה המשיא ענה למכור צנכסים מועטין ור"ם וה"ג ורב אלפס פסקו כרבנן דאדמון משום דשמעתין דהכא כוותייהו אולא ור"ם אומר דאדמון לא פליג ארבנן אלא שמתמיה על התקנה שתקנו נכסים מועטין אצל מ"מ כרבנן ס"ל[[] ולא משמע הכי מדקאמר ר"ג רואה אני את דברי אדמון: [[]ועיין מוספות בכמוצות קח: סד"ה אדמון: יתומים

מסורת הש"ס

(א) בכמוצות ע'ח: צ"ק סח: צ"מ לה. יז: לעיל ג, (ט) בכמוצות קח: א (צ"ל ר' אפי').

‏»**הגהות הב"ח**‏

(א) גמ' בבכסי מלוג: (ב) רשב"ם ד"ה צעיל וכו' בתמיה אלא לא אפסיד ומוזינס יחד ובגמ' מפרש מאי קאמר הס"ד: (ג) תוס' ד"ה התם וכו' לבעל כיוורש וכו' האמר הכא דאינהו דאפסדו אנפשייהו דלא הוה להו למצין: (ד) בא"ד או שמו מינה דאשה ולמסורא ומתה בעל לוקח: (ס) ד"ה אמר וכו' מר' אבא גמי הויא אליצא:

‏»**מוסף רש"י**‏

באוראם התקינו. פסיקתא סנהדרין צאושא, שגלתה ויחשד שס משכריו גזולה, כדאמרינן כ"הס (לא), גבי עשר מטעות (ב"מ נה:), האשה שמכרה בנכסי מלוג. סקין (כתובות ג.) להיות הצעל אוכל פירות כתובות וזקן הקרקע יהיה לזקק לשתמות (ב"מ נה:), ומתה. ובעל יורש אשמו דבר מורה (טו:), הבעל מוציא. זקן הקרקע מיד הלקוחות והכי מוקי לה בפרק האשם (כתובות טו) תקנת אושא גבושם של קרקע לאחר משה (ב"מ נה:) דשויוהו רבנן בלוקח וסא לוקח ראשון (כתובות ג.) דאע"ג צגמלא קנין פירות לאו קנינן טרף דמי, צעל צנכסי אשמו אלמנה רבנן לצענדריה משום איבה וסוי בלוקח ראשון (ב"ק סח:) וסוי להכי אהני מפרת האשם, שאם ימות צעליה כמיי יטלם הלטק (ע"פ ג.) הדרין ערך יש נוחלין
הבנות יוזנו והבנים ישאלו על הפתחים. תקנת חכמים היא (כתובות קח:).

‏»**מוסף תוספות**‏

א. [ח]תם לא אפסיד אחרין אנפשיה כלום ומיקמי דרנצובד הוא דיהיב לה. רשצ"א. ב. ולא אמרינן בה הבנים ישאלו על הפתחים אלא הבנים ירשו ולכשיבואו לינשא לבעל נטולות עישורן. דמ"ל. אבל נראה שר"ש ז"ל לא מירש כן אלא [ב]נכסים מרובין, ולשונו מוכיח כן. רשצ"א. ג. ח"ל המצינן: וי"א דאדמון לאו מיפלג פליג אלא אמתויה תחתה וי"מ דאם קדמו ומכרו בנכסים מרעטין מה שמכרו מכור כדאמר ר' אסי א"ר יוחנן, ומהא דאדמון גמר לה דכיון דמספקא ליה לית לן לאפורי נכסי מידא דלוקח, כך פי' ר"ת ז"ל כדי שלא לעקור כלל המסור בירדיו שבכל מקום שאמר ר"ג רואה אני את דברי אדמון הלכה כמותו.